

Lieta C-455/21

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2021. gada 23. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Tribunalul Olt (Rumānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 27. maijs

Apelācijas sūdzības iesniedzējs un prasītājs pirmajā instancē:

OZ

Atbildētāja apelācijas instancē un pirmajā instancē:

Lyonesse Europe AG

Pamatlietas priekšmets

Tribunalul Olt [Oltes apgabaltiesa, Rumānija] iesniegtā fiziskas personas OZ apelācijas sūdzība par *Judecătoria Slatina* [Slatinas pirmās instances tiesa, Rumānija] spriedumu civillietā, ar kuru tika noraidīts minētās personas prasības pieteikums, ar kuru tika lūgts atzīt par negodīgiem dažus noteikumus līgumā, kas tika noslēgts ar atbildētāju *Lyonesse Europe AG*.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Saskaņā ar LESD 267. pantu iesniegtais lūgums interpretēt Direktīvas 93/13/EEK 2. panta b) punktu.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka fiziska persona – inženieris mehāniķis, kas specializējas hidrauliskajās un

pneimatiskajās mašīnās (un kas neveic komercdarbību profesionāli, jo īpaši neveic preču un pakalpojumu iegādi tālākpārdošanai un/vai starpniecības nolūkos) un kas noslēdz ar komercsabiedrību (pārdevēju vai piegādātāju), dalības [pievienošanās] līgumu, saskaņā ar kuru šai fiziskajai personai ir tiesības piedalīties iepriekšminētā uzņēmuma izveidotajā iepirkšanās kopienā *Lyonesse* sistēmas veidā (kas ir sistēma, kas sola gūt peļņu kompensāciju veidā par pirkumiem, komisijas naudu, kā arī citu reklāmas priekšrocību veidā), pirkt preces un pakalpojumus no tirgotājiem, kuriem ir līgumattiecības ar šo uzņēmumu (un kuri tiek saukti par *Lyonesse* biznesa partneriem), un veikt starpniecību ar citām personām *Lyonesse* sistēmas ietvaros (kuras tiek sauktas par potenciāliem lojāliem klientiem) – var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs tiesību normas izpratnē, neskatoties uz līguma noteikumu, kas paredz, ka līgumiskām attiecībām starp *Lyonesse* un klientu ir piemērojamas vienīgi Šveices tiesības, neatkarīgi no klienta dzīvesvietas, lai nodrošinātu efektīvu patērētāja aizsardzību?

- 2) Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka persona, kas noslēdza ar pārdevēju vai piegādātāju līgumu, kam ir divējāds mērķis, proti, [kad] līgums ir noslēgts mērķiem, kuri daļēji ietilpst šīs fiziskās personas komerciālajā, saimnieciskajā vai profesionālajā darbībā un daļēji ir ārpus šīs darbības, un šīs fiziskās personas komerciāliem, saimnieciskiem vai profesionāliem mērķiem līguma vispārējā kontekstā nav dominējošas nozīmes, var tikt uzskatīta par “patērētāju” šīs tiesību normas izpratnē?
- 3) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, kādi galvenie kritēriji ir jāpiemēro, lai noteiktu, vai šīs fiziskās personas komerciāliem, saimnieciskiem vai profesionāliem mērķiem līguma vispārējā kontekstā ir, vai nav, dominējošā nozīme?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Līgums par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanos Eiropas Savienībai.

LES 2. pants un 19. panta 1. punkts.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs), par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I): 3. un 6. pants.

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (turpmāk tekstā – “direktīva”): 1.–3. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (Likums Nr. 193/2000 par negodīgiem noteikumiem līgumos, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem, kas transponē direktīvu): 1., 2. un 4.–7. pants, it īpaši 2. panta 1. punkts, kurā ir definēts, ka “patērētājs” ir jebkura fiziska persona vai fizisku personu grupa, kas veido apvienību, kura, pamatojoties uz šī likuma piemērošanas jomā ietilpstošu līgumu, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās veiktās komercdarbības, rūpnieciskās vai ražošanas darbības, amatnieciskās vai profesionālās darbības.

Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului (Likums Nr. 296/2004 Patērētāju tiesību kodekss): 1., 3. un 75.–81. pants, it īpaši tā pielikuma 13. punkts, kas definē “patērētāju” identiski Likumam Nr. 193/2000.

Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (Likums Nr. 134/2010 Civilprocesa Kodekss): 205. pants, kurā cita starpā ir paredzēts, ka atbildētājs var izvirzīt procesuālus iebildumus atbildes rakstā; 237. pants, kurā ir paredzēts, ka, lai sagatavotos lietas izskatīšanai pēc būtības, tiesai ir jāatrisina pušu vai pēc savas ierosmes izvirzītie iebildumi; 251. un 255. pants, kuros ir attiecīgi paredzēts, ka nav pienākuma pierādīt to, kas tiesai ir jāzina, un ka tiesa var izlemt, ka nav nepieciešams pierādīt vispārzināmus un neapstrīdētus faktus, ka arī 466., 476., 479. un 480. pants, kuri regulē apelācijas tiesvedību, kura paredz lietas jauno izskatīšanu pēc būtības, ņemot vērā gan tiesiskus, gan faktiskus apstākļus.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2020. gada 9. decembrī *Judecătoria Slatina* [Slatinas pirmās instances tiesa] noraidīja prasītāja OZ prasību pret atbildētāju *Lyoneess Europe AG*, ar kuru prasītājs saskaņā ar Likumu Nr. 193/2000 lūdza atzīt dažus līguma vispārējo nosacījumu un pielikumu noteikumus par negodīgiem, lūdzot izsaukt atbildētāju uz tiesu pēc *myWorld Retail Services SRL* (agrāk *SC Lyoneess Romania SRL*) juridiskās adreses.
- 2 Minētā tiesa konstatēja, ka saskaņā ar līguma vispārējiem nosacījumiem atbildētāja un tās partneri veido starptautisku iepirkšanās kopienu, kuras dalībniekiem ir dota iespēja, veicot kopīgu pirkumu ar tādējādi iegūtiem izdevīgiem nosacījumiem, gūt ieņēmumus kompensāciju veidā par pirkumiem, komisijas naudu, kā arī citu priekšrocību veidā. Preču vai pakalpojumu pirkšana notiek tieši no tirgotājiem, kuriem ir līgumattiecības ar atbildētāju.
- 3 Šādā veidā lojālam klientam ir tiesības piedalīties atbildētājas izveidotajā iepirkšanās kopienā ar iespēju izmantot izdevīgus pirkuma nosacījumus, kompensāciju, komisijas naudu, kā arī citu cenas samazinājumu veidā, kurus ar atbildētājas starpniecību piešķir tās biznesa partneri, savukārt atbildētājas pakalpojumi praktiski aprobežojas ar starpniecību un daļēji ar katra biznesa

partnera pakalpojumu aprēķināšanu, kā arī ar *Lyonesse* kuponu, kuri ļauj iegādāties preces un pakalpojumus no biznesa partneriem, pasūtījumiem.

- 4 Ņemot vērā, ka līguma noteikuma negodīguma konstatējumam cita starpā ir nepieciešams, lai sūdzības iesniedzējam būtu patērētāja statuss, un analizējot 2009. gada līguma vispārējus nosacījumus, šī tiesa uzskatīja, ka līgums nebija noslēgts starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju, jo iepirkšanās kopienas ietvaros puses savstarpēji piedāvā komisijas naudas, cenas samazinājumus un citas priekšrocības. Tādējādi līgums nevar tikt pārbaudīts saskaņā ar Likumu Nr. 193/2000, jo prasītājs neatbilstot patērētāja statusa nosacījumiem.
- 5 *Judecătoria Slatina* atzina arī, ka nav pierādījumu tam, ka komercsabiedrība *myWorld Retail Services SRL* ir saistīta ar atbildētājas komercsabiedrību, ka tā ir atbildētājas filiāle vai ka norādītā mītne būtu atbildētājas filiāle, un nolēma, ka atbildētāja ir jāizsauc uz tiesu pēc Šveices juridiskās adreses.
- 6 Ar apelācijas sūdzību OZ pārsūdzēja *Judecătoria Slatina* spriedumu iesniedzējtiesā, *Tribunalul Olt* [Oltes apgabaltiesā].

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 Pirmkārt, OZ plaši izklāsta savus argumentus, saskaņā ar kuriem atbildētāja, komercsabiedrība ar juridisko adresi Šveicē, ir pareizi izsaukta uz tiesu pēc *myWorld Retail Services SRL* Rumānijas juridiskās adreses, jo pēdējā minētā komercsabiedrība, agrāk *Lyonesse Romania*, esot atbildētājas pārstāve Rumānijā.
- 8 Runājot par Likuma Nr. 193/2000 piemērošanu, OZ apgalvo, ka līgums, kuru viņš ir noslēdzis ar atbildētāju, ir līgums starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju, kurā ir ietverti vairāki noteikumi, kuri, viņam nelabvēlīgā veidā un pretēji prasībai pēc godprātības rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos.
- 9 Attiecībā uz savu patērētāja statusu apstrīdētā līguma kontekstā OZ apgalvo, ka ar pārsūdzēto spriedumu civillietā pirmās instances tiesa noraidīja viņa prasības pieteikumu, nemaz neizskatot vai neizvērtējot argumentus, kurus attiecībā uz šo aspektu viņš izvirzīja prasības pieteikumā, pārkāpjot viņa tiesības uz tiesu.
- 10 Tāpēc pirmās instances tiesa esot kļūdaini uzskatījusi, ka “ar minēto līgumu puses savstarpēji piedāvā komisijas naudas, cenas samazinājumus un citas finansiālas priekšrocības iepirkšanās kopienas ietvaros” un ka šī iemesla dēļ OZ nav patērētāja statusa.
- 11 OZ uzskata, ka turklāt tas izriet no apstrīdētā līguma preambulas 2. punkta, ka saskaņā ar minēto līgumu pastāvēja tikai viena iepirkšanās kopiena un šīs kopienas dalībnieki ir vienīgi komercsabiedrības, proti, *Lyonesse Europe AG* un komercsabiedrības partneres, kuras līgumā ir tieši norādītas kā tirgotājas un sauktas par “biznesa partneriem”.

- 12 Turklāt ar apstrīdēto līgumu tika izslēgta iestāšanās līgumā definētajā iepirkšanās kopienā, jo, kā turklāt tas izriet no līguma 2. punkta, līgumslēdzējas puses ir, no vienas puses, *Lyoneess Europe AG* un, no otras puses, – lojālais klients, kurš, kā izriet arī no 1.1. punkta, ir subjekts, kas ir tiesīgs piedalīties *LYONESS* izveidotajā iepirkšanās kopienā vienīgi iegādājoties preces un pakalpojumus no biznesa partneriem.
- 13 OZ norāda, ka gan līguma 10. lappusē, gan līguma pievienošanās veidlapā ir prasīts klienta paraksts un ka, kā turklāt tas izriet no apstrīdētā līguma 2.2. un 2.3. punkta, lojālais klients līguma izpratnē var būt gan fiziska persona, kas ir vecāka par 14 gadiem, gan juridiskā persona. OZ apgalvo, ka atbilstoši šiem līguma noteikumiem viņš esot noslēdzis līgumu klienta statusā, kā vienkārša fiziska persona, kas ir identificēta ar savu vārdu, uzvārdu, personas kodu un adresi, kas ir vienkāršās fiziskās personas, nevis juridiskās personas, identifikācijas dati.
- 14 OZ skatījumā, nevienā līguma noteikumā nav minēts, ka viņš savstarpēji piedāvātu komisijas naudas, cenu samazinājumus un citas finansiālas priekšrocības komercsabiedrībai *Lyoneess Europe AG*, un pirmās instances tiesa nespēja konkrēti norādīt apgalvotās komisijas naudas, cenu samazinājumus un citas finansiālas priekšrocības, kuras viņš piešķirtu atbildētājam.
- 15 Turklāt kā fiziska persona viņš pat nevarētu piedāvāt atbildētājam nekādu komisijas naudu, cenu samazinājumu vai citu finansiālu priekšrocību, jo viņš nedarbojās mērķiem, kuri būtu saistīti ar jebkādu komercdarbību, rūpniecisko vai ražošanas darbību, amatniecisku vai profesionālo darbību Likuma Nr. 193/2002 izpratnē, kas ir darbības, kuras katrā ziņā nevar veikt bez iepriekšējās atļaujas un nesāņemot likumā paredzētos atzinumus un licences, un bez ierakstīšanas vai reģistrācijas uzņēmumu reģistrā.
- 16 OZ piebilst, ka ne pirms apstrīdētā līguma noslēgšanas, nedz tā darbības laikā viņš nav veicis saimniecisko darbību kā pārdevējs vai piegādātājs direktīvas vai Likuma Nr. 193/2002 izpratnē, kā arī viņš nav profesionāli veicis tāda veida starpniecības darbības kā tās, uz kurām attiecas apstrīdētais līgums.
- 17 Viņš lūdz iesniedzējtiesai iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 18 Atbildētāja, *Lyoneess Europe AG*, kuru Rumānijā pārstāv *myWorld Retail Services SRL* (agrāk *SC Lyoneess România SRL*), lūdz noraidīt apelācijas sūdzību.
- 19 *MyWorld Retail Services SRL* vispirms apgalvo, ka, lai gan tā veic mārketinga un reklāmas pasākumus atbildētājas labā, tā nav atbildētājas struktūrvienība, jo patiesībā tā ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību ar juridisko adresi Rumānijas teritorijā, neatkarīga un ar saviem aktīviem, kuras dalībnieki ir uzņēmumi *myWorld International Limited* un *myWorld Holdings Limited*, kuri abi ir organizēti saskaņā ar Lielbritānijas likumiem un atrodas Londonā.

- 20 Atbildētāja to nekādā veidā nekontrolējot un tai neesot nekādu īpašo pilnvaru pārstāvēt atbildētāju tiesā.
- 21 Pēc būtības *myWorld Retail Services SRL* apgalvo, ka OZ nevar tikt uzskatīts par patērētāju.
- 22 Faktiski attiecības starp *Lyonesse Europe AG* un *Lyonesse* lojalitātes sistēmas dalībniekiem, tostarp apelācijas sūdzības iesniedzēju, esot biznesa attiecības.
- 23 Saskaņā ar *Lyonesse* sistēmas darbības principu, apelācijas sūdzības iesniedzējs veic savu saimniecisko darbību patstāvīgā un sistemātiskā veidā, kombinējot savus sociālos un finanšu resursus, un iesaistoties komercdarbībā ar mērķi gūt peļņu pasīvo ieņēmumu veidā.
- 24 Dalība *Lyonesse* lojalitātes shēmā esot bez maksas, un dalībnieka turpmākā darbība sistēmā neesot atkarīga no jebkādas summas samaksas. Tāpēc līgumattiecības starp *Lyonesse* dalībniekiem un apelācijas sūdzības iesniedzēju neradot nekādas izmaksas, jo iespējamais dalībniekam nodarītais kaitējums nevarot tikt kvantificēts. Dalībnieku noguldītās naudas summas ir avansa maksājumi par viņu turpmākajiem pirkumiem, un viņu vienīgais pienākums ir izmantot šīs summas, izmantojot lojalitātes programmu, proti, veicot savus pirkumus no *Lyonesse* biznesa partneriem. Faktiski avansa maksājumi par pirkumiem neatspoguļo *Lyonesse* piegādāto preču vai sniegto pakalpojumu vērtību (cenu).
- 25 Dalībnieki iegādājas preces un pakalpojumus tieši no *Lyonesse Europe AG* biznesa partneriem, tādā veidā tiesiskas attiecības rodas tieši starp minētajiem biznesa partneriem un *Lyonesse* sistēmas dalībniekiem.
- 26 *Lyonesse* lojalitātes sistēmas veiktā darbība neparedz to, ka atbildētāja ražo, importē vai tirgo preces *Lyonesse* sistēmas dalībniekiem. *Lyonesse* lojalitātes sistēma kopā ar tās dalībniekiem rada iepirkšanās kopienu, lai iegūtu savstarpējus labumus. Apelācijas sūdzības iesniedzējs esot guvis labumu no *Lyonesse* lojalitātes sistēmas dalībnieka priekšrocībām, kuras veido atmaksas par viņa pirkumiem, no priekšrocībām, kuras ir piešķirtas dalībniekam par visu viņa ieteikto dalībnieku pirkumiem – draudzības bonusu – un no priekšrocībām, kuras ir saistītas ar partnera statusu.
- 27 Līgumu parakstīšanas brīdī apelācijas sūdzības iesniedzējs esot rīkojies, lai veiktu darbības, kuras rada papildu un pasīvus ieņēmumus, nevis vienkāršu atlaižu iegūšanai.
- 28 *MyWorld Retail Services SRL* apgalvo, ka saskaņā ar līgumu “katram klientam ir priekšrocība “nauda par katru pirkumu”, un ikvienam, kuru interesē šī saimnieciskā darbība, tiek piedāvāta iespēja, izmantojot aktīvu mārketingu, kas sastāv no ieteikumiem, radīt papildu ienākumus un attīstīt šo darbību līdz profesionālajai pamatdarbībai”, un “[..] klientam ir patstāvīgi jā rūpējas par nodokļu samaksu no gūtās peļņas un komisijas naudām, par apdrošināšanas iemaksām, kā arī noteiktā termiņā ir personīgi jāiesniedz citi apliecinājošie

dokumenti; šajā nolūkā likumā paredzētajos termiņos klients iesniegs kompetentajās nodokļu iestādēs 201. deklarāciju “ārvalstu ienākumu deklarācija, kods 14.13.01.13/7” ”.

- 29 Turklāt *LyoneSS* sistēmas dalībnieku tirgotāju statuss jau esot atzīts ar nepārsūdzamu 2014. gada *Curtea de Apel București* [Bukarestes apelācijas tiesas] spriedumu lietā, kuru bija ierosinājis *LyoneSS* sistēmas dalībnieks. 2016. gadā, citā lietā, tādā pašā nozīmē esot lēmusi *Tribunalul București* [Bukarestes apgabaltiesa].
- 30 Runājot par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, *myWorld Retail Services SRL* apgalvo, ka nav nepieciešams vērsties Tiesā, jo, prioritāri, atbildētāja ir Šveices uzņēmums un, pakārtoti, ar šo lūgumu patiesībā ir mēģināts atrisināt lietu pēc būtības.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 31 Iesniedzējtiesa paskaidro, ka, lai noteiktu, vai lūguma noteikums ir negodīgs, vai nē, it īpaši ir jāpārbauda, vai prasītājam ir patērētāja statuss.
- 32 Tā piebilst, ka direktīvā nav precizēts, kādiem lūgumu veidiem tā ir piemērojama, minētie lūgumu veidi direktīvā esot definēti, atsaucoties uz līgumslēdzēju statusu, atkarībā no tā, vai līgumslēdzēji lūgumu slēdz profesionālas darbības ietvaros vai nē, jo ar direktīvu ieviestās aizsardzības sistēmas pamatā – kā tas izriet arī no 2013. gada 30. maija sprieduma *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito* (C-488/11, EU:C:2013:341) – ir ideja, ka patērētājs salīdzinājumā ar tirgotāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni; tā rezultātā patērētājs pievienojas tirgotāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu.
- 33 Izskatot šo apelācijas sūdzību, *Tribunalul Olt* būs jāveic divpakāpju analīze, proti, jāpārbauda apelācijas sūdzības iesniedzēja patērētāja statuss un pēc tam jālemj par piemērojamiem tiesību aktiem: vai nu Šveices tiesību akti, vai nu Rumānijas tiesību akti, ar ko transponē Direktīvu 93/13/EEK. Tikai pēc tam, atkarībā no Tiesas atbildes, būs iespējams pārbaudīt lūguma noteikumu, kuri tiek apstrīdēti kā negodīgi, saturu.
- 34 Iesniedzējtiesas skatījumā, OZ ir patērētāja statuss, lai arī viņš izmanto komerciālas atlaides no noteiktiem tirgotājiem, kuriem ir līgumattiecības ar atbildētāju. Ir būtiski, ka viņš ir puse līgumā, saskaņā ar kuru viņš darbojas nolūkos, kas ir ārpus tā komercdarbības, rūpnieciskās vai ražošanas darbības, amatnieciskās vai profesionālās darbības.
- 35 Turklāt var pārbaudīt arī lūguma noteikuma, saskaņā ar kuru ir piemērojami Šveices tiesību akti, iespējamo negodīgumu.